

omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat.

Hyvinvointialueelle siirtyvät sellaiset osakeyhtiön osakkeet, jotka kunta omistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistä ja tuottamista varten, jos osakeyhtiön tosiasiallinen päätoimiala on sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden tuottaminen.

Voimaanpanolain 24 § mukaan hyvinvointialueelle siirtyy 1.1.2023 kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaali-toimen ja pelastustoimen sekä opiskeluhuollon henkilöstöön kohdistuva lomapalkkavelka.

Muut kuin voimaanpanolain säännöksissä mainitut omaisuus- ja velkaerät eivät siirry lain nojalla kunnista tai ns. vapaaehtoisista kuntayhtymistä hyvinvointialueille.

Voimaanpanolain 25 § mukaan hyvinvointialueelle siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen liittyvät sopimukset 1.1.2023, jolleivät hyvinvointialue ja kunta toisin sovi. Jos sopimusta ei ole mahdollista siirtää tai jakaa, kunta tekee 26 §:ssä tarkoitetussa selvityksessä esityksen sopimukseen liittyvän vastuun jakautumisesta.

Voimaanpanolain 27 § mukaan kunkin kunnan HUS-sairaanhoidopiirin peruspääomaosuudet siirtyvät sen hyvinvointialueen omaisuudeksi, jonka alueelle ne kuuluvat 1.1.2023. Helsingin kaupungin HUS-sairaanhoidopiirin peruspääomaosuus muuttuu HUS-yhtymän peruspääomaosuudeksi.

Voimaanpanolain 33 §:n mukaan 20 §:ssä tarkoitettujen kuntayhtymien ja HUS-sairaanhoidopiirin jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymään. Taseeseen kertyneen ylijäämän käsittelystä kuntayhtymän jäsenkunnat päättävät kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti.

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston lausunnot

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto on antanut lausunnon (127/2022) kuntayhtymän alijäämän kattamisesta peruspääomaa alentamalla. Lausunnon mukaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 20 §:n mukainen kuntayhtymän siirtyminen hyvinvointialueelle ei ole kuntalain 110 §:n perustelujen tai kuntajaoston lausunnon 121/2019 tarkoittama tilanne, jossa kuntayhtymän palvelutoiminta supistuu pysyvästi ja tämän vuoksi pitkäaikaisen rahoituksen tarve vähenee. Lausuntopyyntöä kuvatussa tilanteessa peruspääomaa ei ole mahdollista alentaa kirjanpidon toimenpiteenä tase-erien välisenä siirtona kuntayhtymän alijäämän kattamiseksi.

Lausunto

Sairaanhoidopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät laativat vuoden 2022 tilinpäätökset toiminnan jatkuvuuden oletuksella, vaikka niiden toiminta siirtyy hyvinvointialueille varoineen ja velkoineen. Näiden kuntayhtymien hyvinvointialueille siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjataan kuntayhtymän tilinpäätökseen perustuen hyvinvointialueiden aloittavaan taseeseen 1.1.2023.

Kunnista hyvinvointialueelle siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjataan alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Tilinavaukseen kirjaamisen tarkoituksena on, että peruspääomaa vastaan

kirjattavia omaisuus- ja pääomaerien siirtoja ei esitetä vuoden 2023 liiketapahtumina talousarvion toteutusvertailussa eikä rahoituslaskelmassa. Muut kirjaukset esitetään vuoden 2023 liiketapahtumina, ja ne voivat vaikuttaa vuoden 2023 tulokseen.

Kirjanpitolain mukaan (3:3.1 § kohta 5) tilinavauksen tulee perustua edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen. Kirjanpitovelvollisen tulee huolehtia alkusaldoihin kirjattavien muutosten riittävästä dokumentoinnista, jotta voidaan varmistaa aukoton kirjausketju edellisen vuoden päättävästä taseesta lopullisiin alkusaldoihin.

Kuntien vuoden 2022 tilinpäätökset laaditaan toiminnan jatkuvuuden oletuksella, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille.

Pysyvät vastaavat

Hyvinvointialueelle siirtyvät kuntayhtymien jäsenosuudet ja irtain omaisuus vähennetään kunnan taseen omaisuuseristä. Siirto kirjataan kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan, jollei kunta toisin päättä. Kirjaus toteutetaan tase-erien välisenä siirtona.

Jos kunta on päättänyt kirjata kuntayhtymäosuuksien tai irtaimen omaisuuden siirron tulosvaikutteisesti, esimerkiksi siitä syystä, että siirtyvän omaisuuden arvo ja siitä syntyvä luovutustappio on hyvin vähäinen, siirto kirjataan luovutustappioksi tilikaudelle 2023. Tällöin on huomattava, että kirjaus esitetään vuoden 2023 liiketapahtumana ja että se vaikuttaa vuoden 2023 tulokseen toisin kuin kirjattaessa peruspääomaa vastaan.

Siirto hyvinvointialueelle ei edellytä vuonna 2022 muutosta pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistosuunnitelmiin, elleivät niiden perusteena olevat hyödykkeiden tulonodotukset tai tuotantotekijöiden käyttöön liittyvät odotukset ole muuttuneet kunnan järjestämisvastuun aikana. Suunnitelman mukaiset poistot kirjataan normaalisti kunnan vuoden 2022 tilinpäätöksessä.

Mahdolliset arvonalentumiset kirjataan kunnan kirjanpitoon vuodelle 2022, jos niiden perusteet ovat syntyneet kunnan järjestämisvastuun aikana. Olennaiset arvonalentumiskirjaukset kuvataan tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Vaihtuvat vastaavat

Hyvinvointialueelle siirtyvä irtain omaisuus vähennetään kunnan taseen omaisuuseristä. Siirto kirjataan kuten pysyvien vastaavien omaisuus-erien siirrot.

Sairaanhoitopiirin ja erityishuoltopiirin kuntayhtymän vuoden 2022 saamiin sisällytetään sellainen osuus alijäämän kattamisesta, johon jäsenkunnat ovat velvollisia voimaanpanolain mukaisesti, mutta jota ei ole kyetty arvioimaan vuoden 2022 aikana eikä siksi ole maksettu. Jäsenkunnat kirjaavat osuuden velaksi vuodelle 2022. Kirjaus tehdään kuntayhtymässä ja jäsenkunnissa tulosvaikutteisesti vuodelle 2022.

Vieras pääoma

Voimaanpanolain 42.1 §:n mukaan kunnasta hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka kirjataan kunnan peruspääomaa vastaan. Kirjaus toteutetaan tase-erien välisenä siirtona.

Sairaanhoitopiirin tai erityishuoltopiirin kuntayhtymän velkoihin sisällytetään sellainen ylijäämän palautus, josta jäsenkunnat ovat päättäneet perussopimuksen mukaisesti. Vastaavalla tavalla sairaanhoitopiirin tai erityishuoltopiirin velaksi kirjataan mahdollinen kuntayhtymän lopullista alijäämää suurempana toteutunut alijäämän kattaminen vuoden 2022 aikana. Jäsenkunnat kirjaavat osuudet saamiseksi vuodelle 2022. Kirjaus tehdään kuntayhtymässä ja jäsenkunnissa tulosvaikutteisesti vuodelle 2022.

Lahjoitusrahastojen varat ja pääomat

Voimaanpanolaki ei sisällä testamentteja, perintöä ja lahjoituksia koskevaa sääntelyä. Testamentintekijän tai lahjoittajan tahtoa tai perinnön hakemisessa ilmoitettua käyttötarkoitusta tulee lähtökohtaisesti noudattaa. Jos kunta toteaa, että varojen käyttötarkoitus on mahdollista toteuttaa paremmin hyvinvointialueella, varat ja niitä vastaavat pääomat voidaan siirtää hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa erillisenä liiketapahtumana. Jos testamentin, perinnön tai lahjoituksen varat siirretään hyvinvointialueelle, kunnan taseen vastaavien ja vastattavien vähennykseksi kirjataan sekä lahjoitusrahastojen varat että pääomat.

Vertailuvuoden tase

Voimaanpanolain perusteella tehtävät omaisuuden ja pääomien siirtoja koskevat kirjaukset eivät ole luonteeltaan kirjanpitoperiaatteiden muutoksia tai aikaisempien vuosien virheiden oikaisuja, joten kuntien tilinpäätöksessä 2023 vertailuvuotena olevan edellisen tilikauden päättävään taseeseen 2022 ei tehdä oikaisuja vaan tarvittavat tiedot annetaan liitetiedoissa.

Liitetiedot

Kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun asetuksen (525/2020) 6.1 §:n 3 kohdan mukaan liitetiedoissa tulee antaa selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa. Vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen nähden voivat aiheuttaa vuoden 2023 tilinpäätöksessä ainakin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen siirtyminen hyvinvointialueille, omaisuuserien ja lomapalkkavelan siirrot sekä sairaanhoitopiirin ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien poistuminen konsernitilinpäätöksistä.

Taseen vastattavia koskevina liitetietoina on lisäksi esitettävä kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun asetuksen 9 §:n mukaan tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana.

Toimintakertomus

Ottaen huomioon tilinpäätökseltä ja toimintakertomukselta edellytettävä kirjanpitolain 3:2.1 §:n mukainen oikean ja riittävän kuvan vaatimus tulee kunnan antaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen ja siihen liittyvien omaisuuden ja lomapalkkavelan siirtojen vaikutuksesta tilikauden tuottojen ja kulujen muodostumiseen ja taloudelliseen asemaan selostus liitetietojen lisäksi vuoden 2023 toimintakertomuksessa.